

Undervisningsbeskrivelse

Stamoplysninger til brug ved prøver til gymnasiale uddannelser

Termin	Termin hvori undervisningen afsluttes: maj-juni 2026
Institution	Herning HF og VUC
Uddannelse	Net-psykologi
Fag og niveau	Psykologi B
Lærer(e)	Tomas Billeskov Jansen
Hold	25psb70

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb

Titel 1	Udvikling
Titel 2	Videnskabelige undersøgelsesmetoder og feltarbejde
Titel 3	Læring
Titel 4	Ondskab
Titel 5	Klimapsykologi
Titel 6	Det gode liv
Titel 7	
Titel 8	
Titel 9	
Titel 10	
Titel 11	
Titel 12	
Titel 13	
Titel 14	
Titel 15	

Beskrivelse af det enkelte undervisningsforløb (1 skema for hvert forløb)

[Retur til forside](#)

Titel 1	Udvikling
Indhold	<p>Formål: I dette modul er der fokus på udvikling på forskellige måder. I lærer om typer af omsorgssvigt, konsekvenser af omsorgssvigt samt sårbarhed og resiliens. Vi belyser det normale spædbarns udvikling i forhold til f.eks. følelser, tilknytning og opdragelse. Der er et kort afsnit om familietyper og livsformer. Og vi interesserer os desuden for ungdommens livsstil, identitet og mistrivsel med begreber som ansvarspress, kulturel frisættelse, multiple selv og konkurrencestaten i centrum.</p> <p>Læsestof: I dette modul anvender vi ”Psykologiens veje” af Ole Schultz Larsen. Det er følgende udgave, som vi anvender: Larsen, O.S. (2018). <i>Psykologiens veje</i>. Systime. https://psykveje.systime.dk Vi anvender ikke den fysiske udgave af bogen. Vi anvender online-versionen.</p> <p>Vi begynder modulet med at læse følgende sider i kapitel 8: Tilknytningsforstyrrelser og omsorgssvigt Separationsreaktioner Eksperiment med abeunger Spædbarnsdepression og hospitalisme De rumænske børnehjem Omsorgssvigt Børns reaktioner på omsorgssvigt Risiko og resiliens</p> <p>Så skal du læse følgende sider i kapitel 5 Medfødte forskelle: Medfødte forskelle Temperament</p> <p>Så skal du læse følgende sider i kapitel 6 Udviklingspsykologi Begyndende selv Kerneselv Det subjektive selv Det verbale selv Det narrative selv John Bowlby og Mary Ainsworth</p> <p>Så skal du læse følgende sider i kapitel 10 Opdragelse, familie og daginstitution Fire opdragelsesstile</p> <p>Så skal du læse følgende sider i kapitel 26 Det senmoderne familieliv Fire familietyper Tre livsformer</p> <p>Så skal du læse følgende sider i kapitel 19 Ungdom og senmodernitet En flodbølge af muligheder</p>

Tvungen til at vælge
 Kapital og habitus
 Hvad er identitet?
 Krop, køn og identitet
 Frigørelse fra forældrene
 Sociale arenaer, roller og identitet
 Den narcissistiske ungdom
 Selvrealisering, ansvarspress og mistrivsel
 Unge i konkurrencestaten

Dokumentar:

Bilag/cases:

”Børn kan godt tåle, at forældre giver meget mere slip. Faktisk har de brug for det”, Information, Marie Tolstrup, 4. maj 2023

”Børns tidligste tilknytning har kæmpe betydning hele livet”, 4. februar 2020, Pernille Darling Rasmussen, Videnskab.dk

”vil have fællesskaber, faste rammer og Facebook”, DUF, Dansk Ungdoms Fællesråd, 23. maj 2017

”Professor i udviklingspsykologi: Mit syn på, hvad fædre og deres børn kan sammen, er blevet revolutioneret”, Dion Sommer, kronik, 27. oktober 2021, Politiken

”Psykolog: Det er den digitale omsorgssvigt, der gør børn syge. Ikke institutionslivet”, debat, 8. juni 2022, Morten Fenger

”Stress, angst og ensomhed: ”Vi har skabt et samfund, der presser mange unge ud over kanten””, Kristeligt Dagblad, 22. februar 2019, Bjørn Tulinius

”Ricardos historie: En ræv h”Børns tidligste tilknytning har kæmpe betydning hele livet”, 4. februar 2020, Pernille Darling Rasmussen, Videnskab.dk

”I mange år var hun med egne ord en 12-tals-pige, men kampen for at være den bedste kostede”, Samfund, TV2, 25. marts 2018, Silvie Ulrikke Østebø og Bettina Szücs

”Konservativ Ungdom: Unges stress skyldes ikke uddannelsespolitikken”, Debat, Altinget, 11. september 2019, Anders Storgaard

”Nej, de unge er ikke selvcentrerede. Tværtimod er de den mest ydrestyrede generation nogensinde”, Kronik, Information, 30. august 2024, Søren Schultz Hansen

”Ny forskning: Unge vil have fællesskaber, faste rammer og Facebook”, DUF, Dansk Ungdoms Fællesråd, 23. maj 2017

”Professor i udviklingspsykologi: Mit syn på, hvad fædre og deres børn kan sammen, er blevet revolutioneret”, Dion Sommer, kronik, 27. oktober 2021, Politiken

”Psykolog: Det er den digitale omsorgssvigt, der gør børn syge. Ikke institutionslivet”, debat, 8. juni 2022, Morten Fenger

”Stress, angst og ensomhed: ”Vi har skabt et samfund, der presser mange unge ud over kanten””, Kristeligt Dagblad, 22. februar 2019, Bjørn Tulinius

”Ricardos historie: En ræv har mange udgange”, Ugeskrift for læger, Ulf Joel Jensen, 23. november 2007

”Børns Vilkår <https://bornsvilkar.dk> Barnets udvikling Læs om børns udvikling og behov fra 0-6 år”(uddrag)

”Hårtab, angst og søvnmangel: Højt tempo i samfundet skaber øget mistrivsel

	<p>blandt unge”(uddrag), Anders Ejbye Ernst og andre, 9. oktober 2022, DR</p> <p>I alt 112 sider</p>
Omfang	20-25 lektioner a 45 minutter.
Særlige fokus-punkter	<p>Kernebegreber: : tilknytningsforstyrrelser, omsorgssvigt, separationsforstyrrelser, protest, fortvivelse, emotionel frakobling, Harry Harlows eksperiment med abeunger, spædbarnsdepression, hospitalisme, de rumænske børnehjem, institutionel autisme, vanrøgt, fysiske overgreb, psykiske overgreb, seksuelle overgreb, kontaktforstyrrelser, depression, dissociation, forsinket udvikling, de overdrevent veltilpassede eller voksne børn, hyperaktiv og destruktiv, ansvar, skyld og hemmeligholdelse, det sårbare barn, Wayne Dennis’ længdesnitsundersøgelse i Libanon, Koluchovas længdesnitsundersøgelse af et par tjekkiske tvillingedrenge, risiko, resiliens, skift, kædevirkninger, gentagne negative erfaringer, individuelle forskelle, Kauaiundersøgelsen, Martin Teichers undersøgelse af forholdet mellem omsorgssvigt og hjerneudvikling, Thomas og Chess’ undersøgelse af medfødte temperamenter, lette børn, besværlige børn, langsomme børn, pasform, forsøget med den ru, ujævne sut, vitalitetsfølelser, primære følelser, kerneselv, det selektive sociale smil, ansigtsduetter, non-verbal kommunikation, stimulation, understimulation, overstimulation, følelsesmæssig smitte, empati, ”Still face-experiment”, RIG, fremkaldt ledsager, det subjektive selv, fælles opmærksomhed, social refereren, intentionel kommunikation, affektiv afstemning, selektiv afstemning, fejlafstemning, sproget er et tveægget sværd, tavs viden, sproglig viden, sandt selv, falsk selv, narrative selv, før-tilknytning, begyndende tilknytning, selektiv tilknytning, tilknytningsadfærd, udforskningsadfærd, Ainsworths fremmedsituationstest, tryk tilknytningstype, utryg-undgående tilknytningstype, utryg-ængstelig tilknytningstype, utryg-desorganiseret tilknytningstype, autoritær opdragelsesstil, uinvolveret opdragelsesstil, eftergivende opdragelsesstil, autoritativ opdragelsesstil, teamfamilien, den patriarkalske familie, svingdørsfamilien, det sociale akvarium, den selvstændige livsform, lønmodtagerlivsformen, den karrierebundne livsform, traditions- eller modernitetspræget livsform, ungdommen som en biologisk aldersperiode, ungdommen som en kulturel alder, ungdommen som en efterspurgt livsstil, ungdommen som en efterspurgt livsstil, kulturel frisættelse, institutionaliseret individualisering, jegidentitet, social identitet, den senmoderne familie er kendetegnet ved en ny relationsgrammatik, sociale arenaer, multiple selv, identiteten som et refleksivt selv, ontologisk sikkerhed, narcissistisk ungdom, selvrealisering, ansvarspress, unge i konkurrencestaten.</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrere indgående kendskab til fagets stofområder, primært i forhold til det normalt fungerende menneske - redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser og kunne forstå dem i en historisk-kulturel kontekst - inddrage og vurdere forskellige forklaringer på psykologiske problemstillinger - argumentere fagligt og formidle psykologisk viden skriftligt og mundtligt med et fagligt begrebsapparat på en klar og præcis måde - demonstrere viden om psykologiske metoder og behandle problemstillinger i samspil

	med andre fag
Væsentligste arbejdsformer	Selvstændigt arbejde med at tilegne sin psykologifaglig viden via læsning af fagligt stof Selvstændigt arbejde med at udfærdige en synopsis Selvstændigt arbejde med at svare på spørgsmål Øvelse i at anvende psykologifaglige begreber på bilag

[Retur til forside](#)

Beskrivelse af det enkelte undervisningsforløb (1 skema for hvert forløb)

[Retur til forside](#)

Titel 2	Videnskabelige undersøgelsesmetoder og feltarbejde
Indhold	<p>Formål: I dette modul har vi fokus på psykologiens videnskabelige metoder. Det er helt bevidst, at I allerede i modul 2 skal læse om dette, da det er en vigtig kompetence i psykologi B. I skal foretage en kritisk vurdering af den eller de videnskabelige undersøgelser, som indgår i materialet i en synopsis-opgave. I lærer f.eks. om kvantitative og kvalitative data, som er to vigtige begreber. Andre vigtige begreber er f.eks. validitet, reliabilitet, observation, eksperiment, spørgeskema og interview. I kommer til at anvende jeres viden fra dette modul på synopsis-opgaverne i modul 3, 4, 5, 6 og til den mundtlige prøve.</p> <p>Læsestof: I dette modul anvender vi ”PsykB” af Magnus Riisager(red.). Det er følgende udgave, som vi anvender: (red.), M.R. (2025). <i>PsykB</i>. Frydenlund. https://psykb.ibog.frydenlund.dk Vi anvender ikke den fysiske udgave af bogen. Vi anvender online-versionen.</p> <p>I dette modul læser vi hele kapitel 2 om psykologiens videnskabelige metoder. Det vil sige, at vi læser alle afsnittene i kapitel 2. De har følgende overskrifter: Kapitel 2: Psykologiens videnskabelige metoder 2.1 Psykologifagets indhold: begreber, modeller, teorier og undersøgelser 2.2.1 Om design, databehandling og typer af data 2.2 De grundlæggende videnskabelige metoder 2.2.1 Observation 2.2.2 Kausalitet eller korrelation 2.2.3 Eksperiment 2.2.4 Spørgeskema 2.2.5 Interview 2.2.6 Analyse 2.3 Forskellige måder at bruge metoderne på 2.4 Om kritiske vurderinger af psykologiske undersøgelser – validitet, reliabilitet og forstyrrende faktorer 2.4.1 Validitet 2.4.2 Deltagerudvælgelse 2.4.3 Reliabilitet 2.4.4 Forstyrrende faktorer (fejlkilder m.v.)</p>

	<p>2.5 Om brud på etiske retningslinjer i psykologisk forskning</p> <p>Øvelse i videnskabelige undersøgelsesmetoder psykologi B 2023 ud fra Milgrams eksperiment om autoritet og lydighed ”Psykologiske feltundersøgelser, Psykologi B, af Ole Schultz Larsen, Systime, 2013, side 5-10, 15-16, 23-24, 31, 37, 40-42</p> <p>Dokumentar:</p> <p>Bilag/Cases: ”Abduktion: Metoden til at finde den bedste forklaring”, Videnskab.dk, 23. marts 2019, Charlotte Price Hoffmann ”Lydighedens dilemma” fra ”Psykologiens veje” af Ole Schultz Larsen fra 2018 udgivet på forlaget Systime. ”Milgrams tvivlsomme eksperiment” fra Psykologernes fagmagasin fra den 11. august 2021 af Christian Lau Godskesen, som er cand.psych.aut.</p> <p>I alt 40 sider</p>
<p>Omfang</p>	<p>16 lektioner a 45 minutter.</p>
<p>Særlige fokus-punkter</p>	<p>Kernebegreber: begreb, model, teori, metode, design, procedure, kvantitative og kvalitative data, observation: åben, skjult, deltagende og ikke-deltagende, kausalitet, korrelation, uafhængig og afhængig variabel, kontrolgruppe, eksperimentgruppe, gentaget og uafhængigt design, laboratorieeksperiment, felteksperiment, naturligt eksperiment, spørgeskema, interview: kvalitative data, der kommer i dybden, den professionelle samtale, hvor der konstrueres viden, rapport, det lukkede interview, det åbne interview, fokusgruppeinterview, en narrativ tilgang til et interview, analyse, triangulering, længdesnitsundersøgelse, case-undersøgelse, intern validitet, ekstern eller økologisk validitet, repræsentativitet, reliabilitet, forstyrrende faktorer eller fejlkilder: forsøgseffekten, selvrepræsentationseffekten, kontroreffekten, forsøgsledereffekten, brud på etiske retningslinjer i psykologisk forskning: ikke lide fysisk eller psykisk overlast, informeret samtykke, debriefing og anonymitet.</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser og kunne forstå dem i en historisk-kulturel kontekst - formulere konkrete psykologifaglige problemstillinger i aktuelt stof samt udvælge og anvende relevant psykologisk viden fra forskellige kilder, herunder digitale medier, til at undersøge disse problemstillinger og kunne forholde sig kritisk til den anvendte viden på et fagligt grundlag - inddrage og vurdere forskellige forklaringer på psykologiske problemstillinger

	<p>ger</p> <ul style="list-style-type: none"> - redegøre for og kritisk forholde sig til fagets forskningsmetoder, herunder kunne diskutere etiske problemstillinger i psykologisk forskning, samt kunne skelne mellem hverdagspsykologi og videnskabelig baseret psykologisk viden - vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskers tænkning og handlinger - argumentere fagligt og formidle psykologisk viden skriftligt og mundtligt med et fagligt begrebsapparat på en klar og præcis måde - demonstrere viden om psykologis identitet og metoder og behandle problemstillinger i samspil med andre fag - at arbejde selvstændigt og/eller i grupper over længere tid med synopsis
Væsentligste arbejdsformer	<p>Selvstændigt arbejde med at tilegne sin psykologifaglig viden via læsning af fagligt stof</p> <p>~~Selvstændigt arbejde med at udfærdige en synopsis~~</p> <p>Selvstændigt arbejde med at svare på spørgsmål</p> <p>Øvelse i at anvende psykologifaglige begreber på bilag</p>

[Retur til forside](#)

Titel 3	Læring
Indhold	<p>Formål:</p> <p>I dette modul har vi fokus på de mest betydningsfulde teorier om læring. Det drejer sig om Pavlov og Watsons klassiske betingning, Skinners operante betingning, Thorndikes forsøg-og-fejl læring, Köhlers kognitive teori, Banduras sociale indlæringsteori, Piagets assimilation og akkommodation samt Vygotskys zonen for den nærmeste udvikling. I tilegner jer både kundskaber om læring i undervisningen samt om læring udenfor et undervisningslokale. Vi interesserer os desuden for forskellige typer af hukommelse og motivation samt om fordomme, stereotyper, stigmatisering, diskrimination. Der er et mindre afsnit om kulturpsykologi.</p> <p>Læsestof:</p> <p>I dette modul anvender vi ”Psykologiens veje” af Ole Schultz Larsen. Det er følgende udgave, som vi anvender: Larsen, O.S. (2018). <i>Psykologiens veje</i>. Systime. https://psykveje.systime.dk</p> <p>Vi anvender ikke den fysiske udgave af bogen. Vi anvender online-versionen.</p> <p>I dette modul læser vi i forskellige kapitler om teorier, begreber, undersøgelser og andet, som vedrører læring. Det drejer sig om disse kapitler og overskrifter:</p> <p>Kapitel 9</p> <p>9. Fra behavioristisk til socialkognitiv læringsteori</p> <p>Pavlov og den klassiske betingning</p> <p>Watsons behaviorisme</p> <p>Thorndike, Skinner og den operante betingning</p> <p>Begyndende kritik</p> <p>Social indlæringsteori</p> <p>Så skal du læse disse sider i kapitel 11:</p> <p>Perception – kun Top down- og bottom up-processer</p> <p>Hukommelse</p>

Så skal I læse om Piaget i kapitel 12 i følgende afsnit:
12. Tænkningens udvikling

Så skal I læse om viden, læring og undervisning i kapitel 13. I skal læse følgende sider:

13. Viden, læring og undervisning
Tavs og sproglig viden
Læringsformer
Samspilsprocesser – kun Zonen for den nærmeste udvikling
Motivationsprocesser

Så skal I læse følgende sider i kapitel 22:

22. Kulturmøder og kulturforskelle
Etnocentrisme og kulturrelativisme
Kulturmøder

Dokumentar:

Bilag/cases:

”Der er læring i lektier – men nogle lærer mere end andre”, Asterisk, DPU’s digitale magasin, juni 2022, Signe Tonsberg

”Derfor er det ikke altid din skyld, hvis hukommelsen svigter”, Videnskab.dk, 15. juni 2022, Søren Kyllingsbæk og Thor Grünbaum

”Gulerod, selvrealisering eller en bedre verden: Hvad motiverer os til at arbejde?”, Videnskab.dk, 8. november 2020, Peter Holdt Christensen

”Hjerneforsker: Kropslig og kreativ udfoldelse er nøglen til læring. Det er fatalt, at vi har smidt den væk”, Socialt indblik, 9. marts 2023, Anne Anthon Andersen

”Hvad er observationslæring?”, Børnenes Verden, Marta Crespo Garcia, 21. december 2022

”Lærerkarakteristika og elevers læring – En analyse af lærernes undervisningspraksis, baggrund og rammevilkår”, Vive, 11. marts 2021, Vibeke M. Jensen, Mikkel Giver Kjer, Marianne Mikkelsen og Mads Lang Sørensen

”Omvendt undervisning” fra omvendtundervisning.wordpress.com/teori/elevtyper/ fra En hjemmeside om omvendt undervisning

”Overraskende nyt: Din smartphone kan hjælpe til at styrke din hukommelse”, Institut for Psykologi, 19. oktober 2022

”Pinball-effekten”: Derfor ødelægger sociale medier din koncentration, ForskerZonen, Videnskab.dk, 29. januar 2016, Vincent Hendricks – professor, Institut for Medier, Erkendelse og Formidling & Joachim

Schmidt Wiewiura – forsker, Institut for Medier, Erkendelse og Formidling

”Selvbestemmelse giver elever lyst til at lære”, Videnskab.dk, 7. december 2017, Frans Ørsted Andersen

”Sådan bliver elever motiveret i skolen”, Videnskab.dk, 10. august 2015, Marie Barse

”Studie: Skoleelever bliver bedre af flere lærerstyrede timer i læsning”(uddrag), 20. juni 2016, Mads Moltsen, Videnskab.dk

”Praktisk læring løfter eleverne”, Kristeligt Dagblad, 25. september 2015, Jose-

	phine Wiesener
	90 sider
Omfang	20-25 lektioner a 45 minutter.
Særlige fokus-punkter	<p>Kernebegreber: klassisk betingning, Pavlov, stimulus, respons, ubetinget, betinget, Watson, behaviorisme, giv mig et dusin velkøbte børn, empirisme, tabula rasa, forsøget med Albert og den hvide rotte, stimulus-generalisering, Thorndike, forsøg-og-fejl/trial-and-error læring, Skinners operante betingning med positiv og negativ forstærkning, belønning, straf, formning, vedligeholdelse af adfærd, Köhlers kritikpunkter i forhold til behaviorisme, Köhlers forsøg med aber, Bandura, observation, imitation, tavs og sproglig viden, Bobo-eksperimentet, modelterapi, selvtillid, selvværd, "bottom up"- og "top down"-processer, Atkinson og Shiffrens flerlagermodel, sensorisk hukommelse, korttidshukommelsen, 7 plus minus 2, klumpning, arbejdshukommelsen, eksplicit og implicit hukommelse, episodisk hukommelse, blitz-erindringer, semantisk hukommelse, procedurehukommelse, perceptuel hukommelse, hukommelse for emotionelle reaktioner, tankpasserpædagogik, kognitivt skema, assimilation, akkommodation, zonen for den nærmeste udvikling, stilladsering, nysgerrighed, indre motivationsfaktor, mening, mestre færdigheder, interesse, selvtillid, anerkendelse, belønning, straf, konkurrence, etnocentrisme, kulturrelativisme, majoritet, minoritet, symbolsk magt, assimilation, integration, segregation, stereotyp, fordom, stigmatisering, diskrimination, Allports kontaktteori, graden af uddannelse i forhold til opfattelsen af personer fra fremmede kulturer</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrere indgående kendskab til fagets stofområder, primært i forhold til det normalt fungerende menneske - redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser og kunne forstå dem i en historisk-kulturel kontekst - inddrage og vurdere forskellige forklaringer på psykologiske problemstillinger - redegøre for og kritisk forholde sig til fagets forskningsmetoder, herunder kunne diskutere etiske problemstillinger i psykologisk forskning, samt kunne skelne mellem hverdagspsykologi og videnskabelig baseret psykologisk viden - vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskets tænkning og handlinger
Væsentligste arbejdsformer	<p>Selvstændigt arbejde med at tilegne sin psykologifaglig viden via læsning af fagligt stof</p> <p>Selvstændigt arbejde med at udfærdige en synopsis</p> <p>Selvstændigt arbejde med at svare på spørgsmål</p> <p>Øvelse i at anvende psykologifaglige begreber på bilag</p>

[Retur til forside](#)

Titel 4	Ondskab
Indhold	Formål:

I dette modul har vi fokus på ondskab, som er et begreb, der er svært at definere. Vi interesserer os for en lang række forskellige teorier og begreber, som forsøger at forklare ondskab. I læser bl.a. om aggression, Freuds syn på ondskab, Carl Goldbergs faktorer i barndommen, Simon Baron Cohens fravær af empati, Gottfredson og Hirschis teori om sammenhængen mellem kriminalitet, lav selvkontrol og mangelfuld opdragelse, Milgrams forsøg om autoritet og lydighed, Zimbardos Stanford-fængsels-eksperiment, Banduras moralske frakoblinger og Lars F. H. Svendsens forskellige typer af ondskab. I skaffer jer desuden viden om Aschs konformitet og Sherifs ind- og udgrupper. Der er desuden et afsnit om digital kommunikation med fokus på mobilen.

Læsestof:

I dette modul anvender vi ”Psykologiens veje” af Ole Schultz Larsen. Det er følgende udgave, som vi anvender: Larsen, O.S. (2018). *Psykologiens veje*. Systime. <https://psykveje.systime.dk>

Vi anvender ikke den fysiske udgave af bogen. Vi anvender online-versionen.

I dette modul læser vi i forskellige kapitler om teorier, begreber, undersøgelser og andet, som vedrører ondskab. Det drejer sig om disse kapitler og overskrifter:

Kapitel 24

Aggressionens natur

Opvækstens betydning

Fravær af empati

Fravær af selvkontrol

Lydighedens dilemma

Zimbardo og virkelighedens fængsel

Moralsk frakobling

Det onde som frihed

Afslutning

Så skal I læse følgende afsnit i kapitel 21:

21. Socialpsykologi

Gruppepres og social kontrol – kun afsnittet med overskriften Solomon Asch

Intergruppekonflikter – kun afsnittet med overskriften Robbers Cave

Så skal du læse om kommunikation i kapitel 20. Du skal ikke læse afsnittet med overskriften 20. Kommunikation i kapitel 20. Du skal derimod læse afsnittet i kapitel 20 med følgende overskrift:

Mobilen og de sociale medier

Dokumentar:

Bilag/Cases:

”Da han var færdig med at slå ihjel, gik han ud for at brække sig”, Information, Rasmus Bo Sørensen, 7. april 2016

”Er ondskaben et grundvilkår for mennesket?”, Kristeligt Dagblad, 26. august 2010, Egil Bargfeldt

	<p>”For at forstå Anders Behring Breiviks had til samfundet er det nødvendigt at søge tilbage til hans tidligste leveår”, Aage Borchgrevink, Information, 3. december 2012</p> <p>”Hvad kan videnskaben sige om ondskab?” fra ”UdforskSindet?”, 21. oktober 2019</p> <p>”Hvorfor bliver mennesker onde? Jeg gik på jagt efter svaret i vores hjerne”, Zetland, 13. februar 2024, Sebastian Abrahamsen</p> <p>”Kan en psykopat selv gøre for det?”, Maria Barse, Videnskab.dk. 30. januar 2014</p> <p>”Psykologer: Vi må tage ondskaben alvorligt, før den får overtaget”, Kristeligt Dagblad, 1. november 2017, Faezeh Zand og Rolf Kuschel</p> <p>”Radikalisering på teenageværelset: I tre måneder fulgte vi et lukket, højreekstremt onlinefællesskab”, Information, Ida Nyegård Espersen, Mikkel Kristensen, 18. marts 2023</p> <p>”Unge begår vold for spændingens skyld”, 20. august 2012, Videnskab.dk, Astri Vannebo</p> <p>”Vi skal acceptere, at vi kan vælge det onde. Ellers fratager vi os selv friheden til at vælge mellem ondt og godt”, Information, Søren Berggreen Toft, 13. juni 2012</p> <p>”Forråelsen ramte også mig” af Jesper Sølund Madsen fra Politiken den 26. maj 2007</p> <p>”Den banale ondskab iblandt os”, leder i Jyllands-Posten, 3. oktober 2023</p> <p>”Kedsomhed gør folk til sadister, ifølge stort dansk studie”, Jyllands-Posten, 21. januar 2022, Anne Sophie Thingsted</p> <p>”Vi skal tale højt om mobning, så vi kan se ondskaben i øjnene”(uddrag), Peter Skov-Jakobsen, 31. oktober 2021, Altinget.dk</p> <p>I alt 93 sider</p>
Omfang	20-25 lektioner a 45 minutter.
Særlige fokus-punkter	<p>Kernebegreber: jordskælvet i Lissabon, Freud: aggression, Konrad Lorentz: det såkaldt onde, spontan aggression, reaktiv aggression, instrumentel aggression, sadistisk ondskab, Simon Baron-Cohen: empati, omsorgssvigt, usikre tilknytninger, genetiske dispositioner, Gottfredson og Hirschi: sammenhængen mellem kriminalitet, lav kontrol og mangelfuld opdragelse, kritik, Milgram: autoritet, lydighed, ansvarsforskydning, den instrumentale tilstand, autonomi, lydighedens dilemma, Zimbardo: Stanford-fængselsforsøg, deindividualisering, dehumanisering, kritik, Bandura: moralsk frakobling gennem eufemismer, fordelagtige sammenligninger, ansvarsfralæggelse, ignorering eller fordrejning af konsekvenser(distancering), dehumanisering, Lars Fr. H. Svendsen: det naturligt onde, det moralsk onde, den dæmoniske, instrumentelle, idealistiske og dumme ondskab, Hannah Arendt: ondskabens banalitet, Solomon Aschs streg- eller linjeforsøg, Muzafer Sherifs ”Robbers Cave”/”Røverhule”-eksperiment, smartphone-spøgelse, Goffman: det offentlige rum, det private rum, frontstage, backstage, hoved- og sideaktiviteter, selektiv opmærksomhed, fatisk kommunikation, netetikette, Meyrowitz: middelstage, hadefuld ytring, digital dannelse</p>

	<p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser og kunne forstå dem i en historisk-kulturel kontekst - inddrage og vurdere forskellige forklaringer på psykologiske problemstillinger - redegøre for og kritisk forholde sig til fagets forskningsmetoder, herunder kunne diskutere etiske problemstillinger i psykologisk forskning, samt kunne skelne mellem hverdagspsykologi og videnskabelig baseret psykologisk viden - vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskers tænkning og handlinger - argumentere fagligt og formidle psykologisk viden skriftligt og mundtligt med et fagligt begrebsapparat på en klar og præcis måde - demonstrere viden om psykologis identitet og metoder og behandle problemstillinger i samspil med andre fag
Væsentligste arbejdsformer	<p>Selvstændigt arbejde med at tilegne sin psykologifaglig viden via læsning af fagligt stof</p> <p>Selvstændigt arbejde med at udfærdige en synopsis</p> <p>Selvstændigt arbejde med at svare på spørgsmål</p> <p>Øvelse i at anvende psykologifaglige begreber på bilag</p>

[Retur til forside](#)

Titel 5	Klimapsykologi
Indhold	<p>Formål:</p> <p>I dette modul har vi fokus på klimapsykologi, som er et forholdsvist nyt emne indenfor psykologien. I lærer bl.a. om Giddens paradoks, bæredygtighed, 5 psykologiske barrierer, der fungerer som forsvarsmekanismer, når vi skal beskytte os selv mod klimakommunikation, kognitive bias, adfærsintensionskløften, nudging, standardvalg samt 4 forskellige klimatyper i forhold til vores indstilling til klimaet. Vi tilegner os desuden viden om The Big Five, som er 5 dimensioner i vores personlighed. I læser desuden om klimaangst, Seligmans indlærte hjælpeløshed og tillærte optimisme samt Freuds jeg og idealjeg. Der er tillige et afsnit om stress og coping samt arbejdspsykologi.</p> <p>Læsestof:</p> <p>I dette modul anvender vi ”Bæredygtig bevidsthed – om klimapsykologi” af Heidi Koldtoft Engedal(2023).</p> <p>Det er følgende udgave, som vi anvender: Engedal, H.K.(2023). <i>Bæredygtig bevidsthed – om klimapsykologi</i>. Systime. https://baeredygtigbevidsthed.systime.dk</p> <p>Vi anvender ikke den fysiske udgave af bogen. Vi anvender online-versionen.</p> <p>I dette modul læser vi om klimapsykologi i udvalgte kapitler og afsnit i ”Bæredygtig bevidsthed – om klimapsykologi”. De har følgende overskrifter:</p> <p>Indledning</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Forsøger min hjerne at undgå klimainformation <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Fem psykologiske barrierer 1.2 Når hjernen bliver snydt

	<p>1.3 Grøn kommunikation og nudging</p> <p>2. Hvilken klimatype er jeg?</p> <p>2.1 Fire klimatyper</p> <p>2.2 Femfaktormodellen</p> <p>3. Har jeg klimaangst?</p> <p>3.1 Klimaangst</p> <p>3.2 Klimastress og coping</p> <p>Så skal I læse om arbejdspsykologi i kapitel 23 om stress og coping. I dette kapitel skal du kun læse afsnittet med følgende overskrift: Fra industriarbejde til service- og vidensarbejde</p> <p>Dokumentar:</p> <p>Bilag/cases:</p> <p>”19-årig behandler sin klimaangst med grønt højskoleophold”, Jonna Irene Ørris, 13. november 2019, Navisen.dk</p> <p>”Det er fuldstændig passende at reagere med ængstelse på klimakrisen”, Regner Hansen, Psykologernes Fagmagasin, 15. marts 2022</p> <p>”Forsker: Drop de skræmmende klimahistorier!”, Videnskab.dk, 14. december 2018, Charlotte Price Hoffmann</p> <p>”Hvorfor bliver nogle mennesker så rasende i klimadebatten?”, Videnskab.dk, 29. september 2021, Anders Moen Kaste</p> <p>”Klima-sorggruppe i kirken skal give plads til magtesløsheden”, Charlotte Kongsgaard Nielsen, 3. december 2021, Folkekirken.dk</p> <p>”Klimaangste børn: En ny klimapædagogik skal give håb”, Anne Anthon Andersen, 1. februar 2022, Bupl.dk</p> <p>”Med på moden eller redde kloden? Et kinesisk tøjfirma har fået en generation til at købe billigt tøj”, Selin Türker, 21. juli 2022, Zetland.dk</p> <p>”Psykolog: Vi skal blive bedre til at tale om klimaet”, Kristeligt Dagblad, 1. november 2021, Jeppe Schropp</p> <p>”Skovbrande og kæmpehagl: Tal med dit barn om klimaforandringer”, Casper Lindbjerg Greve og Anne Kathrine Steengaard, 29. juli 2023, dr.dk</p> <p>”Undersøgelse af klimaangst hos børn og unge”, Caroline Hickman med flere, The Lancet Planetary Health, 2021</p> <p>”Klimaangst? Her er forskernes råd til at få håbet tilbage”, 30. august 2022, Frederik Thymark, Videnskab.dk</p> <p>”Forsker: Taknemmelighed for naturen kan dæmpe vores eksistentielle angst for klimaforandringerne”(uddrag) Videnskab.dk, Barbara Jane Davy, 19. april 2021</p> <p>I alt 65 sider</p>
	20-25 lektioner a 45 minutter.
Særlige fokus-punkter	<p>Kernebegreber:</p> <p>Giddens’ paradoks, kendetegnene ved et bæredygtigt mindset: fra forbrug til brug for, fra ego til eco, fra en til flere bundlinjer, klimaparadoks, 5 psykologiske barrierer: distance, doom, dissonance, denial, iDentity, tænk lokalt og kon-</p>

	<p>kret, kassér katastrofen og tænk i muligheder og håb, gør det simpelt, skab fællesskab, dyrk drømmen, ikke mareridtet, kognitiv bias, system 1, system 2, tilgængelighedsbias, bekræftelsesbias, framing, adfærdsintentionkløften, nudging, standardvalg, 4 forskellige klimatyper: 1) Klima Klaus, 2) Nervøse Nanna, 3) Afvisende Allan, 4) Løsnings Laila, de 3</p> <p>A'er: Anxiety(bekymring), Ambivalence(ambivalens), Aspiration(håb), The Big Five: Ekstroversion, Neuroticism, Åbenhed, Samvittighedsfuldhed, Venlighed, klimaangst, indlært hjælperløshed, tillært optimisme, Jeget, Idealjeget, Lazarus: stress, krav-kontrol-modellen: aktiv, belastet, afslappet, passiv, optimistisk og pessimistisk forklaringsstil, coping, 1) konfronterende, 2) distancerende, 3) udadvendt følelsesmæssig, 4) indadvendt følelsesmæssig, 5) ansvarlig, 6) uansvarlig, 7) intellektuel, 8) håbsorienteret, hyperstress, Scientific Management, Human Ressource Management, det grænseløse vidensarbejde, udbrændthed.</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrere indgående kendskab til fagets stofområder, primært i forhold til det normalt fungerende menneske - redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser og kunne forstå dem i en historisk-kulturel kontekst - formulere konkrete psykologifaglige problemstillinger i aktuelt stof samt udvælge og anvende relevant psykologisk viden fra forskellige kilder, herunder digitale medier, til at undersøge disse problemstillinger og kunne forholde sig kritisk til den anvendte viden på et fagligt grundlag - inddrage og vurdere forskellige forklaringer på psykologiske problemstillinger - vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskers tænkning og handlinger - argumentere fagligt og formidle psykologisk viden skriftligt og mundtligt med et fagligt begrebsapparat på en klar og præcis måde
<p>Væsentligste arbejdsformer</p>	<p>Selvstændigt arbejde med at tilegne sin psykologifaglig viden via læsning af fagligt stof</p> <p>Selvstændigt arbejde med at udfærdige en synopsis</p> <p>Selvstændigt arbejde med at svare på spørgsmål</p> <p>Øvelse i at anvende psykologifaglige begreber på bilag</p>

[Retur til forside](#)

<p>Titel 6</p>	<p>Det gode liv</p>
<p>Indhold</p>	<p>Formål:</p> <p>I modul 6 har vi fokus på det gode liv, som er et emne, der har interesseret mennesket til alle tider. I lærer bl.a. om den positive psykologiske syn på det gode liv, teknikker og faktorer der øger livstilfredsheden, Honneths teori om anerkendelse, eksistenspsykologiens syn på det gode liv samt Rosa teori om det gode liv som et liv i resonans. I tilegner jer desuden viden om, hvilke faktorer der hindrer det</p>

gode liv. I den forbindelse læser I om medfødte hindringer, hindringer erhvervet i barndommen eller det senere liv, hæmmende tankemønstre samt hindringer på strukturelt plan. I skaffer jer tillige viden om adfærdsdesign, Kahnemans dobbeltprocesteori, Foggs adfærdsmodel samt kulturforskelle på det gode liv.

Læsestof:

I dette modul anvender vi ”PsykB” af Magnus Riisager(red.). Det er følgende udgave, som vi anvender: (red.), M.R. (2025). *Psykb*. Frydenlund.

<https://psykb.ibog.frydenlund.dk>

Vi anvender ikke den fysiske udgave af bogen. Vi anvender online-versionen.

I dette modul læser vi hele kapitel 7 om det gode liv. Det vil sige, at vi læser alle afsnittene i kapitel 7. De har følgende overskrifter:

Kapitel 7: Tema – Det gode liv

7.1 Indledning

7.2 Den positive psykologi om det gode liv som et lykkeligt liv

7.2.1 Teknikker til at øge livstilfredsheden og lykken

7.2.2 Faktorer, der øger folks livstilfredshed

7.3 Honneth om værdien af anerkendelse

7.4 Det eksistenspsykologiske syn på det gode liv: autenticitet

7.5 Rosa om det gode liv som et liv i resonans

7.6 Hindringer for det gode liv

7.6.1 Medfødte hindringer

7.6.2 Hindringer erhvervet i barndommen eller det senere liv

7.6.3 Hæmmende tankemønstre

7.6.4 Hindringer på strukturelt plan

7.7 Hvordan adfærdsdesign kan hjælpe med at give folk bedre liv

7.7.1 Kahnemans dobbeltprocesteori og de spontane handlinger

7.7.2 Foggs adfærdsmodel og potentialet for adfærdspåvirkning

7.7.3 Adfærdsdesign, som fremmer folks sundhed

7.8 Kulturforskelle på det gode liv

7.8.1 Årsagen til kulturforskelle

7.8.2 Er det så let at dele verden op i kulturer

Dokumentar:

Bilag/cases

”Forskerne måler ”det gode liv””, Videnskab.dk, 23. april 2013, Niels Ebdrup

”Hvad kendetegner det gode liv?”, Undren & hverdagsrefleksioner, 2. april 2023, Malene Strandkvist

”Hvis du bor i Danmark, så er du da lykkelig – eller hvad?”, Videnskab.dk, 21. november 2024, Helena Schou Nørby og Thomas Søbirk Petersen

”Hvordan måler man lykke? Og hvorfor er danskerne et af verdens lykkeligste folk?”, Bent Greve, 25. marts 2024, Videnskab.dk

”Hvorfor bliver danskere MINDRE lykkelige, når de får børn”, Zetland, 24. april 2024, Hakon Mosbech

”Livstilfredshed og alderdom går hånd i hånd i Danmark”, 9. april 2019, Viden-

	<p>skab.dk, Anne Sophie Thingsted og Lea Pilsborg ”Lykkeforsker: Du er ikke din lykkes smed”, Liv Mygind, Samvirke, 20. juli 2016 ”Lykkeforskning er for ensidig”, Thomas Nielsen, Videnskab.dk, 6. januar 2010 ”Ny forskning: Gode råd om lykke er baseret på myter”, Bjarne Nørum, 31. juli 2023, Kristeligt Dagblad ”Professor: Det gode liv handler om gode relationer. Punktum”, Videnskab.dk, 20. maj 2018. Ida Eriksen ”Denne ene egenskab kan øge din lykke i enhver alder viser ny global undersøgelse”, Sten Ask, 19. juni 2025, Nyhedscentrum ”Selvforkælelse er godt, men omsorg er langt bedre”, Mathilde Kondrup Rasmussen, 14. oktober 2025, Videnskab.dk</p> <p>I alt 55 sider</p> <p>Samlet sidetal: 455 sider</p>
Omfang	20-25 lektioner a 45 minutter.
Særlige fokus-punkter	<p>Kernebegreber: det behagelige liv, det engagerede liv, det meningsfulde liv, at undlade at udtrykke negative emotioner, at praktisere mindfulness, at nedskrive dagens positive ting og oplevelser, at gøre noget godt for andre, at udtrykke taknemmelighed, faktorer på nationalt og individuelt plan der øger folks livstilfredshed, Honneths 3 former for anerkendelse i sfærer: den private, retslige og solidariske sfære, Yaloms 4 grundlæggende livsvilkår: døden, meningsløsheden, friheden og isolationen, Hartmut Rosa: det gode liv som et liv i resonans, 5-faktormodellen: åbenhed, samvittighedsfuldhed, ekstroversion, venlighed og neuroticisme, hæmmende tankemønstre, kognitiv adfærdsterapi, metakognitiv terapi, syntetisk lykke, adfærdsdesign, Kahnemans dobbeltprocesteori: system 1 og 2, Foggs adfærdsmodel: motivation, evne og anledning, kulturforskelle på det gode liv</p> <p>Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser og kunne forstå dem i en historisk-kulturel kontekst - inddrage og vurdere forklaringer på psykologiske problemstillinger - redegøre for og kritisk forholde sig til fagets forskningsmetoder, herunder kunne diskutere etiske problemstillinger i psykologisk forskning, samt kunne skelne mellem hverdagspsykologi og videnskabelig baseret psykologisk viden - demonstrere et grundigt kendskab til fagets metoder og på den baggrund selv være i stand til at designe og gennemføre mindre former for feltundersøgelser, herunder kunne præstere og forholde sig til resultaterne med brug af et metodisk begrebsapparat - vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskers tænkning og handlinger - argumentere fagligt og formidle psykologisk viden skriftligt og mundtligt med

	et fagligt begrebsapparat på en klar og præcis måde - demonstrere viden om psykologiske metoder og behandle problemstillinger i samspil med andre fag
Væsentligste arbejdsformer	Selvstændigt arbejde med at tilegne sin psykologifaglig viden via læsning af fagligt stof Selvstændigt arbejde med at udfærdige en synopsis Selvstændigt arbejde med at svare på spørgsmål Øvelse i at anvende psykologifaglige begreber på bilag

[Retur til forside](#)